

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Finn Erlend Ødegård
+47 92 85 84 95

Vår dato
28.04.2023
Deres dato
03.04.2023

Vår referanse
23/00025-103
Deres referanse
23/597-11

Innspill til nasjonal oppfølging av det nye globale rammeverket for naturmangfold

Norges Bondelag viser til invitasjon av 31.03.2023 fra Klima- og miljødepartementet angående innspill til nasjonal oppfølging av det nye globale rammeverket for naturmangfold.

Norges Bondelag hilser den nye naturavtalen velkommen. Den blir viktig for å ta vare på verdens naturmangfold. Samtidig har innretningen den får stor betydning for hvordan andre store oppgaver skal løses – her vil jeg peke på økt matproduksjon og det grønne skiftet.

Bærekraftig matproduksjon til en økende befolkning er den viktigste oppgaven jordbruket har. Folketallet på jorda er anslått å øke til 10 Mrd fram mot 2050 og alle mennesker trenger sunn mat og rent vann. I dag brukes om lag 12 % av jordas isfrie landareal til jordbruk. Vi må ha som ambisjon at den nødvendige økningen i matproduksjon skjer på det jordbruksarealet som allerede er i bruk. **Norges Bondelag mener matjord må få et juridisk vern på linje med naturvernet, og det nasjonale jordvernmålet må reduseres til maksimalt 2 000 dekar dyrka jord per år.** Norge er blant de landene i verden som har lavest sjølforsyning. Krig og klimaendringer gjør at vi nå står vi i starten av en global matkrise. Det er et viktig poeng at vi produserer mest mulig av den maten vi forbruker selv, både av hensyn til matsikkerhet, men også av hensyn til at vi ikke bidrar til å øke prisene på verdensmarkedet mer enn nødvendig.

Det grønne skiftet innebærer at vi skal fase ut fossil energi med fornybar energi. **Norges Bondelag har sammen med Norsk Bonde- og Småbrukarlaget inngått klimaavtale med Staten om å redusere klimagassutslippene og øke opptaket av karbon i jord tilsvarende 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.** Vi er i full gang med å oppfylle planen ved å ta i bruk klimakalkulator, bedre føring, dyrehelse og avl, fossilfri maskinpark, fossilfri oppvarming, bedre bruk av gjødsel og god agronomi, bruk av husdyrgjødsel til industrielle biogassanlegg, jorda som karbonlager og ny klimateknologi som revolusjonerer landbruket. **Videre vil vi peke på at skogens betydning i det grønne skiftet. Når vi skal fase ut olje, gass og kull blir skogens ressurser knyttet til fornybar energi, kjemikalier og fiber svært viktig. Videre bør stål og betong i langt større grad erstattes med tre som byggemateriale.**

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr.: 939678670

Norges Bondelag mener det er svært viktig at målene i naturavtalen balanseres mot målet om økt matproduksjon og det grønne skiftet og at myndighetene tilstreber at alle målene nås samtidig.

Naturavtalens mål om 30 % bevaring av natur på land og til vanns kan ikke bety vern etter naturmangfoldloven. Det biologiske mangfoldet i jordbrukslandskapet er diametralt motsatt av det vi finner andre steder. Mens det i andre økosystemer nettopp er menneskelig aktivitet som truer naturmangfoldet, er artene i jordbrukslandskapet helt avhengig av bondens skjøtsel og driftsmetoder. Årsaken er at disse artene er tilpasset et slettelandskap som ble skapt av grasetere som ikke lenger finnes i vill natur; urokse, villhest, bison og mammut med flere. Ifølge Artsdatabanken er 936 truede arter negativt påvirket av opphørt drift i landbruket. Det verste som kan skje for disse artene er at bonden slutter og at landskapet gror igjen.

Jordbrukslandskapet er svært artsrikt og kjennetegnes ved arter som; sanglerke, vipe, blomsterenger, pollinatorer, gjødselbiller og beitemarkssopp. Det er ikke ute på jordstykkene vi finner det biologiske mangfoldet. Her er det monokulturer som skal gi gode avlinger. Det biologiske mangfoldet finner vi i mellomrommet mellom jordstykkene, på ugjødslede beiter og i seterlandskapet. Mellomrommet består av; åkerholmer, kantsoner, åpne grøfter, dammer, kantskog, alleer, store løvtrær, veikanter, steinrøyser, jordhauger og driftsbygninger.

Naturavtalen har mål om 30 % restaurering av ødelagt natur. Vi registrerer økende interesse for å gjenåpne lukkede bekker som ligger i jordbrukslandskapet. For Bondelaget er det viktig å presisere at bekkelukking og hydrotekniske anlegg er gjennomført av hensyn til samfunnsnytt knyttet til økt matproduksjon, og skal ha betegnelsen «sterkt modifiserte vannforekomster» etter vannforskriften. **Norges Bondelag mener det kun er i de tilfeller hvor bekkelukking har vært mislykket, at man til tross for store investeringer ikke har lyktes med å drenere bort vannet, at gjenåpning av bekker kan være et godt restaureringstiltak. Tilsvarende gjelder for restaurering av myr. Norges Bondelag mener det er uaktuelt å restaurere oppdyrket myr.**

Naturavtalen har mål om å redusere avrenning av næringsstoffer til vassdrag og sjø med 50 %. Norges Bondelag mener dette målet må knyttes til resipient slike det i dag gjøres i vannforskriften. Nitrogen og fosfor er de næringsstoffene plantene trenger mest av for å vokse. Samtidig kan det oppstå miljøproblemer ved lekkasje til miljøet. For jordbruket er målet å husholdere med næringsstoffene slik at de i størst mulig grad går til avlingene og i minst mulig grad lekker ut i miljøet. Dette gir også best økonomi for bonden. God gjødselplanlegging, god praksis for håndtering av husdyrgjødsel, god praksis for jordarbeiding og presisjonsjordbruk er de viktigste tiltakene for å oppnå dette. Det er svært viktig at gjødseltiltakene er balanserte opp mot målet om økt matproduksjon.

Jordbruket har allerede tatt i bruk integrert plantevern slik naturavtalen peker på. Gjennom plantevernregelverket plikter bøndene å gjøre andre aktuelle tiltak først, og begrunne hvorfor de eventuelt velger å bruke kjemiske plantevernmidler. Norge er blant de landene i verden som bruker minst plantevernmidler per areal. Vi er også i gang med å halvere matsvinn slik naturavtalen har mål om. Allerede i 2017 signerte Bondelaget en bransjeavtale for å redusere matsvinnet med 50 % innen 2030. Avtalen ble signert av fem departementer og tolv bransjeorganisasjoner.

I mangel av gode data for naturtilstanden i Norge, vises det ofte til globale tall når naturkrisen skal beskrives. Norge står i en annen situasjon enn mange andre land, både med hensyn til hvilket biologisk mangfold vi har og hvilke utfordringer som er knyttet til å bevare det. **Norges Bondelag mener kunnskapsgrunnlaget for det biologiske mangfoldet i Norge må styrkes betydelig og ber om fortløpende å ferdigstille et økologisk grunnkart for Norge.**

Norges Bondelag mener den viktigste forutsetningen for å følge opp naturavtalen i jordbrukslandskapet er at vi fortsatt har bønder som produserer mat i hele landet. Regjeringa må sikre rammevilkår og finansiering som gjør at dette fortsatt er mulig. Her viser jeg til kravet som jordbruket har lagt fram foran årets jordbruksforhandlinger.

Jordbruket bruker hvert år store beløp på tiltak som har som formål å sikre biologisk mangfold. De mest målrettede støtteordningene er regionalt miljøprogram og SMIL-midlene. NIBIO`s overvåkingsprogram, 3Q, dokumenterer resultatene av pengene som er brukt ved å måle endringer i jordbrukslandskapet og status for den økologiske tilstanden over tid.

Ordningen Utvalgte kulturlandskap er et positivt eksempel på vellykket samfinansiering mellom KLD og LMD. Ordningen har som formål å sikre biologisk mangfold, kulturminner og matproduksjon og har resultert i 51 landskap rundt omkring i hele landet.

Norges Bondelag forutsetter at regjeringen legger sektorprinsippet til grunn for oppfølging av naturavtalen. Dette innebærer at aktuelle miljøtiltak for å nå forpliktelsene i avtalen legges inn under Landbruks- og matdepartementet.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Simen Solbakken

Finn Erlend Ødegård